

**Palvelualojen
ammattiliitto**
Servicefacket

Lausunto

25.01.2022

Asia: VN/4118/2019

Lausuntopyyntö parlamentaarisen ohjausryhmän ja asiantuntijatyöryhmän mietinnöstä, luonnos hallituksen esitykseksi avoimuusrekisterilaiksi

Lausunnonantajan lausunto

Kannatatteko avoimuusrekisterin perustamista Suomeen?

Kyllä

Mikä esillä olevista kolmesta avoimuusrekisterin soveltamisalavaihtoehdosta tulisi valita (eli mihin tahoihin kohdistuvaa lobbausta ilmoitusvelvollisuuden tulisi koskea)?

Eduskunta, ministeriöt ja valtion virastot

Yleiset huomiot esityksestä

Palvelualojen ammattiliitto PAM ry (jatkossa PAM) kiittää oikeusministeriötä mahdollisuudesta kommentoida luonnosta hallituksen esitykseksi avoimuusrekisterilaista. PAM pitää tarpeellisena ja odotettuna, että avoimuusrekisteriä esitetään vihdoin perustettavaksi. Läpinäkyvyys ja avoimuus ovat demokratian ja toimivan päätöksenteon kulmakiviä. Hyvään hallintoon kuuluu toiminnan puolueettomuus ja siten myös yhdenvertainen kohtelu sekä laajan dialogin mahdollistaminen. PAM katsoo, että ideaalitasolla avoimuusrekisterillä pyritään vahvistamaan juuri näitä osuuksia. Vaikuttamistyö ja niin kutsuttu lobbaaminen ovat parhaimmillaan merkittävä osa yhteiskunnallista keskustelua, tiedon jakamista sekä yhteisen käsityksen rakentumista. Tämän vuoksi PAM pitää erityisen tärkeänä, että tätä vaikuttamistyötä tuodaan paremmin näkyväksi kaikilla tasoilla ja siten mahdollistetaan tämän työn yksityiskohtaisempi ja syvällisempi seuraaminen myös kansalaisyhteiskunnan näkökulmasta.

PAM pitää hyvänä, että lobbausrekisteriä on jo lähtökohtaisesti lähdetty rakentamaan juuri Suomen olosuhteisiin selvittäen meidän yhteiskunnassamme vaikuttamiseen ja siitä raportointiin vaikuttavia oleellisia piirteitä. Esitys itsessään on kunnianhimoinen ja siinä esitetty neuvottelukunnan perustaminen on erittäin kannatettava. PAM katsoo, että soveltamisalan tulee koskea eduskunnan ja ministeriöiden lisäksi virastoja. Tällaisella soveltamismallilla voidaan varmistaa, että raportointi tukee rekisterin tärkeintä tavoitetta eli yleisen ymmärrettävyyden lisäämistä siitä mitä lobbaus on ja kuinka laajasti tätä tapahtuu. Selvityksessä tuodaan esille, että vaikka Suomessa tällä hetkellä lobbauksen pääasiallisena kohteena ovat poliittiset päättäjät, kohdistuu myös virastoihin ja niiden virkamiehiin lobbausta vaikkakin vähemmän säännönmukaisesti kuin politiikkoihin. Tästä syystä PAM katsoo, että myös virastoihin kohdistuva lobbaus tulee tuoda aiempaa näkyvämmäksi. Kokonaisuuden osalta PAM pitää hyvänä, että luonnoksessa ehdotetaan, että rekisterin laajentamista myös alue- ja kuntatasolle tulee uudelleen arvioida avoimuusrekisterilain seurannan ja jälkiarvioinnin yhteydessä. PAM pitää kaiken kaikkiaan tarpeellisena, että rekisterin käyttöön oton jälkeen tarkastellaan mahdollisia avoimuusrekisterin aiheuttamia muutoksia lobbaustapoihin ja lobbauksen kohteisiin. Tarkastelun lisäksi on tärkeää, että näihin potentiaalsiin muutoksiin ja lisätarkennuksiin reagoidaan nopeasti tarvittavilla rekisterin sisältömuutoksilla.

Tämän lisäksi PAM toivoo, että jo tässä kohtaa säädettäessä rekisteröinti ja raportointivelvollisuudesta määriteltäisiin tarkemmin raportointitavat ja siihen liittyvä ohjeistus. PAM pitää tärkeänä, että raportointi tukee alusta saakka kansalaisten tiedon hakua sekä mahdollisuuksia hahmottaa millaisia prosesseja päätöksentekoon on sisällynyt. Määrittelemällä raportoinnin tapa nykyistä kiinteämmin mahdollistetaan yhtenäinen tiedon tuotanto, jota on helpompi vertailla ja yhtenäistää tietoa rekisterin tavoitteiden mukaisesti. Yhtenäisen raportointiohjeistuksen avulla voidaan välttää tilanteita, joita esimerkiksi jo nyt nähdään valtionhallinnon hankeikkunoiden täyttämisen eroavaisuuksissa. Raportoinnin osalta PAM pitää myös tärkeänä, ettei raportoinnista synny erityisesti kansalaisjärjestöille tai vastaaville pienille tahoille liian suurta hallinnollista taakkaa. Myös tältä osin PAM katsoo, että oikeanlaisella ja riittävän selkeällä ohjeistuksella voidaan jo ennakkoon vastata näihin mahdollisiin ongelmakohtiin. Aikataulultaan esitys on realistinen ja sen toimeenpano yhä tämän hallituskauden aikana mahdollinen. PAM toivoo esityksen etenevän aikataulussaan eduskunnan käsittelyyn.

Lehtimäki Nora
Palvelualojen ammattiliitto PAM ry